

vlaams netwerk
van verenigingen
waar armen
het woord
nemen

onder andere(n)

Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen vzw
Aromagebouw / Vooruitgangstraat 323 bus 6 (3de verdieping) / 1030 Brussel /
tel. 02-204 06 50 / fax. 02-204 06 59
info@vlaams-netwerk-armoede.be / <http://www.vlaams-netwerk-armoede.be>

Memorandum Vlaamse verkiezingen 2009 Gezondheid

EEN STRUCTURELE ERKENNING EN SUBSIDIËRING VAN WIJKGEZONDHEIDSCENTRA

6% van de Vlaamse en 20% van de Brusselse gezinnen stelt medische zorgen uit omwille van financiële en of andere drempels. Een wijkgezondheidscentrum biedt een antwoord op de nood van mensen in armoede. Zij willen een ambulante, laagdrempelige, bereikbare en multidisciplinaire eerstelijns geneeskunde. Dit aanbod is er bij wijkgezondheidscentra en werpt haar vruchten af.

Deze centra zijn er bovendien voor iedereen, dus niet enkel voor mensen in armoede. Er zijn momenteel 16 wijkgezondheidscentra in Vlaanderen, en er staan er nog 5 in de steigers.

Ondanks veel waardering voor de belangrijke maatschappelijke rol van wijkgezondheidscentra in de verhoging van de toegankelijkheid van de gezondheidszorg, is er in Vlaanderen nog steeds geen formele erkenning van deze centra.

Er is in Vlaanderen enkel een mogelijkheid tot subsidiëring van deze centra via de VIPA-regeling (bouwsubsidies). We pleiten voor een Vlaamse subsidiëring bij het opstarten van nieuwe centra, voor initiatieven om artsen te stimuleren om in wijkgezondheidscentra aan de slag te gaan, voor de aanwerving van psychologen, diëtisten en onthaalmedewerkers en voor het opzetten van preventie-initiatieven vanuit deze centra.

Daarnaast zou de Vlaamse regering ook moeten onderzoeken hoe dergelijke centra in plattelandsgebieden kunnen opgezet worden.

- *EEN DECRETALE ERKENNING VAN DE WIJKGEZONDHEIDSCENTRA*
- *SUBSIDIËRING VANUIT DE VLAAMSE OVERHEID VOOR WIJKGEZONDHEIDSCENTRA OP VLAK VAN OPSTARTBUDGET, ACTIES OM ARTSEN TE STIMULEREN, DE AANWERVING VAN ONTHAALMEDEWERKERS, DIËTISTEN EN PSYCHOLOGEN EN PREVENTIE-INITIATIEVEN*
- *EEN ONDERZOEK NAAR DE METHODIEK VAN WIJKGEZONDHEIDSCENTRA OP HET PLATTELAND*

ACTIES ROND DE GEZONDHEIDSRECHTEN VAN MENSEN IN ARMOEDE

Mensen in armoede weten vaak niet waar ze recht op hebben, welke tegemoetkomingen of regelingen er bestaan en bij welke instantie ze informatie kunnen krijgen door de complexiteit van het systeem. Het Vlaams Netwerk pleit dan ook voor een automatische toekenning en toepassing van een aantal van deze rechten zodat mensen in armoede bijvoorbeeld zelf hun aanvraag niet meer moeten doen.

Momenteel zijn mensen in armoede aangewezen op de informatie die ze krijgen van hulpverleners, gezondheidsverstrekkers, personeel van de mutualiteit en vakbonden, ... Maar ook daar verloopt het niet altijd goed. Het stimuleren en ondersteunen van vorming

voor welzijnswerkers, gezondheidswerkers (binnen OCMW's, CAW's,...), huisartsen, vakbonds- en mutualiteitspersoneel, ... over hoe ze de rechten van mensen in armoede proactief kunnen benaderen. De toegang tot bijvoorbeeld het Omnio-statuuat is van groot belang om datgene waar mensen in armoede recht op hebben in praktijk om te brengen. Daarnaast is de toepassing van de derdebetalersregeling ook een belangrijk voorbeeld van een recht dat veel te weinig toegepast wordt.

- *AUTOMATISCHE TOEPASSING VAN RECHTEN*
- *VORMING AAN WELZIJNSWERKERS, GEZONDHEIDSWERKERS, ... OVER HOE ZE RECHTEN VAN MENSEN PROACTIEF KUNNEN BENADEREN*

DE CAMPAGNES ROND GEZONDE VOEDING EN BEWEGING ZIJN HET STRUCTURELE DOE-PROCESSEN

Door de verschillende campagnes weten mensen in armoede vaak al wat gezond is en wat goed voor hen zou kunnen zijn. Alleen botsen ze op een aantal structurele drempels zodat ze deze kennis in de praktijk niet (kunnen) toepassen (financiële, materiële, sociale, ... drempels). Het sensibiliseren rond lekkere en gezonde voeding en beweging heeft pas succes als het gebeurt door en voor de mensen in armoede zelf (bottom-up). Uit de praktijk is gebleken dat het bereik en de resultaten van dergelijke processen veel doeltreffender zijn dan een campagne met folders, affiches, reclamespots. Deze doe-processen bieden de kans om samen met de mensen te werken aan de gewoontes. "Gezond" en "beweging" worden vaak niet als enige insteek gebruikt, maar in combinatie met samen dingen doen, samen koken, gezellig, lekker, goedkoop, ... en bovendien wordt er een koppeling gemaakt met andere thema's die aansluiten bij de leefwereld van de groep. Tot slot is gezonde voeding ook gerelateerd met het geestelijke welzijn. Dergelijke processen hebben hier aandacht voor.

Kennis rond gezonde voeding gebeurt stapsgewijs en praktijkgericht met aandacht voor het leer- en vormingsproces en vanuit de leefwereld van mensen in armoede. Dergelijke doe-processen vragen een professionele ondersteuning en continuïteit wil men mensen in armoede versterken. Het is dan ook van groot belang dat de Vlaamse overheid deze processen meer structureel ondersteunt en een structurele samenwerking met verschillende partners uit het gezondheid- en welzijnsveld stimuleert en ondersteunt. Hier ligt ook een belangrijke rol weggelegd voor de lokale overheid en de lokaal sociaal beleidsplannen. De Vlaamse overheid moet hiervoor impulsen geven.

- *ONDERSTEUNING VAN DOE-PROCESSEN IN PLAATS VAN GROOTSCHALIGE CAMPAGNES OP VLAAK VAN GEZONDE VOEDING EN BEWEGING*
- *IMPULSEN VAN DE VLAAMSE OVERHEID OM HET THEMA GEZONDHEID INGANG TE DOEN VINDEN IN DE LOKALE SOCIALE BELEIDSPLANNEN*

STRUCTURELE AANPAK VAN DE TOEGANG TOT GEZONDE VOEDING

Steeds meer mensen doen beroep op voedselbanken en voedselbedeling. Dat dit in een Vlaanderen van de 21ste eeuw moet bestaan is schrijnend. Er moeten structurele maatregelen komen in de armoedebestrijding om dergelijke systemen overbodig te maken. Momenteel zijn ze een noodzakelijk kwaad.

Voedselpakketten en -overschotten beantwoorden momenteel niet aan de noden van mensen en in meer landelijke gebieden waar er geen initiatieven zijn, blijven mensen dikwijls in de kou staan. In de praktijk is gebleken dat het sociaal kruidenierssysteem een antwoord biedt op deze vraag naar een menswaardige voedselbedeling. Het Vlaams Netwerk is geen voorstander van het creëren van twee systemen in de maatschappij, namelijk het feit dat er cru gezegd "winkels voor de rijken" en "winkels voor de mensen in

armoede" naast elkaar bestaan. We zijn eerder voorstander van het wegnemen van een aantal structurele drempels en het introduceren van structurele maatregelen die mensen uit de armoede halen. In afwachting hiervan zouden er betere afspraken moeten komen met de voedselindustrie en voeding aan verminderde prijzen, ook naar verdeling toe in meer landelijke gebieden. Ook het subsidiëren van lokale initiatieven als de sociale kruideniers kan een eerste, niet structureel, antwoord bieden aan de nood van mensen in armoede naar goedkopere en betaalbare voeding.

Tot slot is ook het stimuleren van de sociale restaurants en coöperatieven van mensen in armoede zelf een belangrijke instrument in het toegankelijk maken van gezonde voeding.

- *STRUCTURELE MAATREGELEN IN DE ARMOEDEBESTRIJDING OM VOEDSELBANKEN EN VOEDSELBEDELING OVERBODIG TE MAKEN*
- *ONDERSTEUNING VAN SOCIALE KRUIDENIERS, SOCIALE RESTAURANTS EN COÖPERATIEVEN*

EEN MEER LAAGDREMPelige GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG MET AANDACHT VOOR NAZORG

Mensen in armoede staan er vaak alleen voor en weten niet waar ze terecht kunnen. Een vereniging waar armen het woord nemen, een buurthuis, een sociaal restaurant,... is de eerste opstap voor mensen om uit hun isolement te komen en creëert de broodnodige ontmoetingskansen. In Vlaanderen bestaan er reeds een aantal laagdrempelige projecten m.b.t. geestelijke gezondheid en armoede (bv. het project Mikado in Antwerpen, de samenwerking tussen De Schakel en het Sint-Jan ziekenhuis in Brussel, ...). In deze projecten wordt de brug geslagen tussen gezondheids- en welzijnsdiensten en wordt er een structurele samenwerking tussen diensten uitgebouwd. De expertise van de verenigingen waar armen het woord nemen rond geestelijke gezondheidszorg wordt ingezet. Spijtig genoeg zijn dit meestal geïsoleerde werkingen die er gekomen zijn via projectsubsidiering of dankzij het initiatief en doorzettingsvermogen van plaatselijke deskundigen. De overheid zou aan deze goede initiatieven een ruimere bekendheid kunnen geven en ze bestendigen op een duurzame manier (met aandacht voor continuïteit en lokale dynamiek) in gans Vlaanderen.

Een ander element op vlak van laagdrempeligheid is het feit dat Centra Geestelijke Gezondheidszorg momenteel te weinig outreachend (kunnen) werken. Het zou goed zijn dat hulpverleners van deze centra meer de mensen zelf zouden kunnen opzoeken: in buurthuizen, via huisbezoeken, ...

- *HET ONDERSTEUNEN VAN LAAGDREMPelige INITIATIEVEN OP VLAK VAN GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG EN ARMOEDE IN HEEL VLAANDEREN*
- *MEER OUTREACHENDE HULPVERLENING IN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG*

WEGWERKING VAN DE WACHTLIJSTEN IN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Momenteel zijn er wachtlijsten op vlak van geestelijke gezondheidszorg in Vlaanderen. Om situaties niet nog schrijnender te maken dient dit probleem dringend aangepakt te worden. Een beter toegankelijke ambulante geestelijke gezondheidszorg is immers een belangrijke schakel in de nazorg en een schakel in de preventie voor residentiële zorg.

- *HET WEGWERKEN VAN DE WACHTLIJSTEN IN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG*

ER IS MEER NODIG DAN GRATIS BORSTKANKERSCREENINGS

Jaarlijks wordt er bij ongeveer 4000 vrouwen in Vlaanderen borstkanker vastgesteld. De kans dat een vrouw voor haar 74ste borstkanker krijgt is één op elf. De kans op genezing is veel groter als de ziekte in een vroeg stadium wordt vastgesteld. In Vlaanderen worden sinds 15 juni 2001 daarom borstkankerscreenings georganiseerd voor vrouwen tussen de 50

en 69 jaar. Het mammografisch borstonderzoek wordt terugbetaald door het ziekenfonds. Toch blijven mensen in armoede hierop vaak afwezig. Ook ervaringen van mensen die geweigerd worden omdat ze geen lid zijn van een ziekenfonds komen helaas voor. Om dergelijke campagnes voor mensen in armoede toegankelijk te maken, zijn volgende voorwaarden vereist: het verhogen van de middelen van het Sociaal Fonds van de Liga tegen Kanker waarop mensen in armoede zouden kunnen beroep doen indien borstkanker wordt vastgesteld, het investeren in de begeleiding van mensen in armoede. Dit om mensen te overtuigen dat een dergelijk onderzoek zinvol is, om te helpen in het opstellen van een dossier voor het Sociaal Fonds van de Liga tegen Kanker en om mee te zoeken naar een goede zorg en integrale hulpverlening.

- *HET VOORZIEN IN BELANGRIJKE RANDVOORWAARDEN (O.A. HET INVESTEREN IN BEGELEIDING VAN MENSEN) NAAST DE GRATIS BORSTKANKERSCREENINGS*

DE VLAAMSE ZORGVERZEKERING VIA DE ALGEMENE VLAAMSE MIDDELEN

De Vlaamse zorgverzekering biedt een tegemoetkoming in de kosten voor niet-medische zorg. Het systeem valt uiteen in twee delen: enerzijds de aansluiting bij een zorgkas en de betaling van de jaarlijkse bijdrage, en anderzijds het bekomen van een uitkering voor thuiszorg of residentiële zorg als men zorgbehoevend is. Vanaf 26 jaar wordt er een verplichte bijdrage van 25 euro (in sommige gevallen wordt dit tot 10 euro teruggebracht) gevraagd. Bij het niet-betalen van de verplichte bijdrage hangt er een hoge administratieve geldboete aan vast. Mensen in armoede die het financieel moeilijk hebben zijn vaak het slachtoffer geworden van deze hoge boetes. Na deurwaarderskosten lopen schulden hierdoor vaak op tot enkele honderden euro's. Het is dus vooral noodzakelijk dat de Vlaamse overheid de verplichte bijdrage van 25 euro (of 10 euro) zo snel als mogelijk via de algemene middelen regelt.

Brusselaars kunnen vrijwillig aansluiten bij deze Vlaamse Zorgverzekering. Wie echter niet tijdig inschrijft, riskeert het om 10 jaar te moeten wachten op de zorgvergoeding zelf. Dit moet aangepast worden.

- *DE BIJDRAGE VOOR DE ZORGVERZEKERING WORDT VIA DE ALGEMENE VLAAMSE MIDDELEN GEREGLD*
- *HET AANPASSEN VAN HET INSCHRIJVINGSSYSTEEM VAN DE ZORGVERZEKERING IN BRUSSEL*